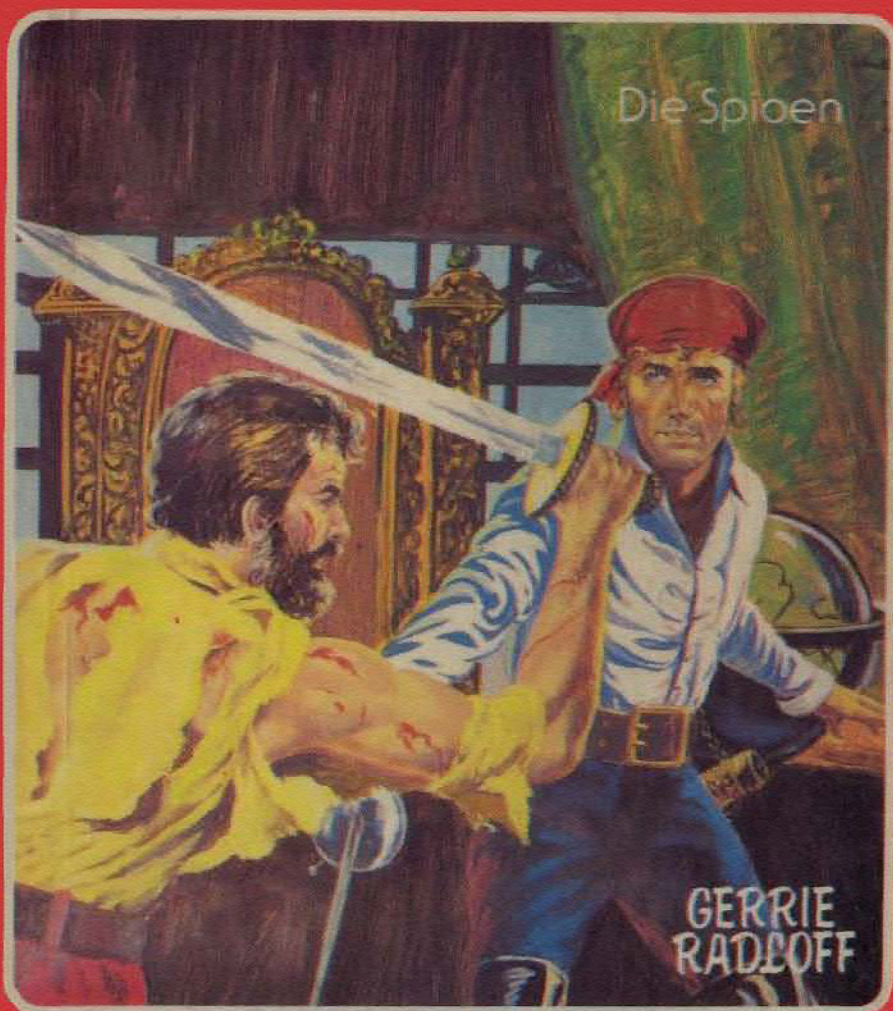

OLOFF DIE SEEROWER

No 9

Die Spioen

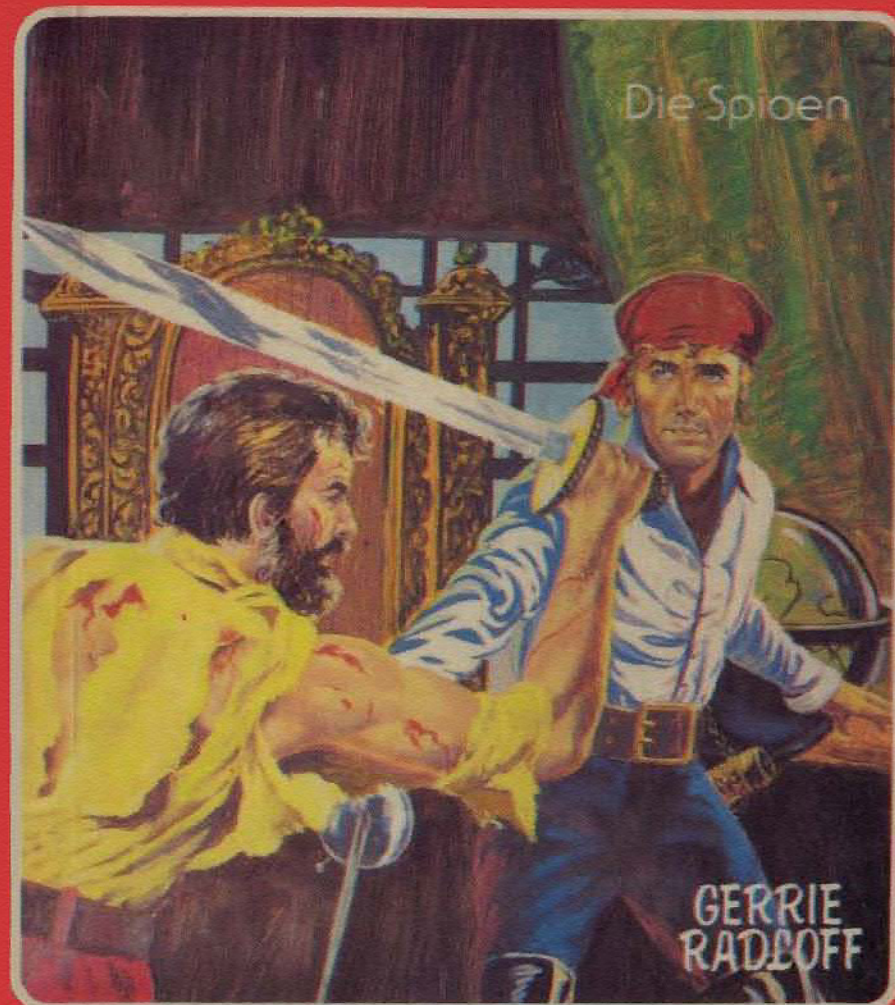
GERRIE
RADBOFF

Nog wag hy, en toe hy nie eers meer die gloed van 'n kool onder die as kan sien nie, kruip hy teen die duin af. Met 'n wye draai bereik hy die waterkant en stap deur die branders totdat hy halflyf in die see is. Dan sak hy weg en met lang hale gly hy vlak agter die brekende branders in die rigting van die donker skepe voor hom. Nêrens brand daar nou 'n lamp aan boord nie, en Oloff kan dit verstaan, want die vure op die strand kon enigiets beteken het, onderwyl lampe op die skepe vir nuuskierige oë in die nag aanduiding van die grootte van die vloot sou gee.

Stofomslag: Chris du Plooy

OLOFF DIE SEEROWER

No 9

„Dit is 'n treurige toedrag van sake.” Die woorde sny deur die klein vertrek en sou hard weerklink het as dit nie was vir die duur behangsels teen die mure en die swaar gordyne voor die vensters nie. „Oloff die seerower is 'n dreigement vir die ekonomie van ons land. Hy moet van die see verdryf word—verkieslik gevang word sodat hy in die openbaar opgehang word soos die gewoonte met rowers van sy soort is.”

Toe graaf Durette ophou praat, antwoord niemand uit die klein gehoor dadelik nie. Die Graaf is die invloedrykste minister aan die Franse hof, want onder hom val die vloot en so ook amper volle beheer oor die Frans-Oos-Indiese Kompanjie—daardie polsende aar van Frankryk se voorspoed.

Die paar admirale en direkteure van die Frans-Oos-Indiese Kompanjie wat deur die Minister ontbied is, kyk na mekaar of laat sak hul oë. Hulle voel onseker of die Minister hulle persoonlik beskuldig, want hulle weet nie waarom hy hierdie vergadering belê het nie. Daarom ontwyk hulle sy deurborende oë, wat op een na die ander rus.

Net 'n jong admiraal lyk heeltemal op sy gemak. Hy sit regop in die leunstoel met die vergulde leunings. Sy houding is fier en sy skraal gesig is skoongeskeer. Sy oë het 'n uitdrukking wat aan die gevoellose grens, soos dié van iemand wat veel het om oor bitter te voel. Maar die fyn glimlag om sy lippe dui aan dat hy hom nie in sy lot berus nie, maar doelbewuste voornemens het om die faktore wat sy verbittering teweeggebring het, uit die weg te ruim of te wreek.

„M. De la Fonté,” hervat die Minister na 'n rukkie onderwyl hy vlugtig in die rigting van die jong admiraal kyk, „het pas uit die Ooste teruggekeer. Sy verslag is ontstellend. Dit het hom te beurt geval om 'n paar keer met seerowers en veral hierdie sogenaamde kaptein Oloff slaags te raak. Dit is nie sy skuld—en ek aanvaar sy verslag sonder twyfel—dat die seerower aan die klein vloot wat M. De la Fonté tot sy beskikking gehad het, ontkom het nie. Dit is in alle geval nie op die oomblik ter sprake nie. Die rede waarom ek julle ontbied het, is omdat hierdie ewel weereens sterk onder my

aandag gebring is en omdat ek besluit het dat daar nou vir eens en altyd 'n einde daaraan gemaak moet word. Ek verstaan dat die knou wat ons handel met die Ooste as gevolg van die bedrywighede van die kaperbote opdoen, binnekort onherstelbaar sal wees."

„Vier-en-tagtig van ons handelsvaarders," voeg 'n direkteur van die Frans-Oos-Indiese Kompanjie by, „het in die afgelope jaar vermoedelik seerowerprooi geword—dit is buiten die paar wat as gevolg van die gewone seerisiko nie teruggekeer het of hul bestemming nie bereik het nie."

„Ons is natuurlik nie die enigste nie," meen een van die admirals. „Die Nederlandse en die Engelse kompanjies ly selfs groter skade."

„Met hulle verliese het ons niks te doen nie," snou die Minister hom toe, en sy stem is skerp van ongeduld. „Ons sal ons tot ons eie sake beperk." Hy aarsel, onderwyl hy na 'n paar dokumente voor hom kyk. „Met elke reis word dit moeiliker om die skepe te beman. Almal is bang vir daardie sluipende dood in die Indiese Oseaan. Hierdie seerowergevaar, met dié kaptein Oloff aan die spits, berokken ons dus nie net direkte nie maar ook indirekte skade." Hy aarsel. „Ek het hier verskeie verslae van ooggetuies wat daarin geslaag het om te ontsnap. Hulle het die twee groot skepe van Oloff die seerower gesien wanneer van ons handelsvaarders aangeval, gebuit of gekelder word. Uit verskeie gerugte en ander bronne wil dit voorkom asof die seerowergemeenskap van daardie geweste hoogs georganiseerd is. Blykbaar het hulle 'n vesting aan die suidwes-kus van Madagaskar—'n plek met die naam Deelenbaai."

„Hoekom stuur ons dan nie 'n vloot daarheen nie?"

„Daar sal later geleentheid wees vir voorstelle," antwoord die Minister die admiraal wat die vraag gestel het, ysig. „Sodra ons almal van die volle toestand bewus is. Hierdie Deelenbaai is beskut. Nie alleen sal dit die helfte van ons ganse vloot heel waarskynlik misluk om die plek in te neem nie, maar dit sal vir hulle onmoontlik wees om binne 'n honderd myl daarvandaan te kom voordat die seerowers van hulle bewus is. Dit sal hulle genoeg geleentheid gee om voorbereidings te tref of die plek te ontruim. Dit is daarom dat ek die vergadering geopen het met spesifieke

verwysing na Oloff die seerower. Hy is die magtigste van hulle almal. As ons hom aan bande kan lê, is die helfte van ons taak volbring."

Die Minister staan op, en die geselskap volg sy voorbeeld uit eerbied. „My tyd is beperk," vervolg Durette dan. „Ek laat julle hier om die saak te bespreek en ek verwag 'n oplossing binne die volgende twee uur. Ek het Sy Majesteit se toestemming om aan julle mee te deel dat enige bedrag bestee kan word en enige gedeelte van die vloot gebruik kan word—binne perke natuurlik—solank dit daartoe sal bydra om Oloff die seerower se einde te bewerkstellig."

Toe die Minister die vertrek verlaat het, is daar 'n rukkie lank 'n gebrom van stemme tussen die klein geselskap. Hulle neem weer almal plaas, maar dit duur 'n rukkie voordat hulle hul aandag op die jong admiraal, Pierre de la Fonté, vestig. Uit die Minister se gesprek wil dit voorkom asof De la Fonté die meeste kennis en die jongste inligting omtrent hierdie saak het.

„Jy sê dat hy jou twee keer ontglim het, Monsieur De la Fonté?" verneem een van die direkteure.

„Ek sou dit nie so stel nie," antwoord De la Fonté. „alhoewel dit is wat gebeur het. Julle onthou miskien dat daar 'n ruk gelede besluit is om die goewerneur van ons besittings in Indië te vervang."

„Ja!" roep 'n ander admiraal uit. „Du Bois is gestuur om Duplex se plek in te neem. Hy is gevange geneem en het later gesterf. Daar was ook sprake van sy dogter, ek dink haar naam is Rynette..."

„Sy is ook gevange geneem," val De la Fonté hom in die rede. „Dit is juis as gevolg van haar dat ek nie daarin kon slaag om Oloff van die see af te blaker nie." Sy lippe is ferm. Sy stem bewe van aandoening, wat die res van die geselskap effens laat terugdeins. Sy oë blits met 'n moordadige haat. Dan beheer hy homself en vervolg ernstig: „Die seerowers wat Rynette du Bois en haar vader gevange geneem het, wou 'n losprys vir hulle hê. Oloff het hiervan te hore gekom en het besluit om die prooi vir homself toe te eien.

„Maar werk die seerowers dan nie saam nie?" vra 'n direkteur.

„Daar is dikwels twis onder hulle. Die klomp wat die Du Bois's

oorspronklik in die hande gekry het, het hulle afgesonder van die Deelenbaaise groep. In alle geval, Oloff het daarin geslaag om Rynette onder hul neuse weg te steel. Buite die baai waar dit plaasgevind het, het ek en my ses skepe vir hom lê en wag." Weer styg De la Fonté se woede by die herinnering aan sy vernedering. „Ek het hom soos 'n rot in 'n hoekie vasgekeer." Hy sug. „Maar ek moes hom laat gaan, want hy het Rynette aanboord gehad. Hy het met my 'n ooreenkoms getref om haar aan my uit te lewer in ruil vir sy veiligheid. Ek het geen keuse gehad nie."

„En die tweede keer?" vra die admiraal langs hom.

„Dit was 'n soortgelyke geval. Om die een of die ander rede het Oloff hom daarop toegespits om Rynette weer in sy mag te kry. Ek het sy planne gedwarsboom, maar kon haar nie red en hom tegelykertyd vastrek nie."

„En waar is die jong dame nou?"

„Ek weet nie." De la Fonté maak 'n moedelose gebaar. „Sy was by Dupleix in Pondicherry. Maar net voordat ek hierheen teruggekeer het, het sy verdwyn. Dit is waarom die saak so dringend is. Ek het besef dat ek nie verder op eie houtjie kan optree nie en dit is daarom dat ek die Minister genader het om 'n oplossing en om versterkings."

„En nou verwag hy die oplossing van ons?" sê die admiraal naaste aan De la Fonté. „Maar wat dink jy het van Rynette geword?"

„Ek twyfel nie daaraan dat Oloff haar ontvoer het nie."

„Sê-my," vra een van die direkteure. „Hoe lyk hierdie Oloff-kêrel?"

Pierre de la Fonté se mondhoëke buig af. 'n Snaakse trek skiet oor sy gelaat. Dit getuig van haat en jaloesie, maar ook van leed.

„Hy is 'n jong man," sê hy dan stadig. „Hy het vlamme rooi hare en blou oë. Hy is fris gebou, en ek verstaan hy is 'n meester-skut en -swaardvegter. Daarby lyk dit asof hy 'n goeie en deeglike opvoeding gehad het— dit is wat hom des te gevaarliker maak."

„Volgens jou beskrywing is hy dan heeltemal aantreklik en nog jonk," merk die direkteur op.

„Fisiek, ja," antwoord De la Fonté teen sy sin.

„'n Jong dame sal sy aandag dus nie eintlik afstootlik vind nie,"

sê die direkteur droog.

Die spreker is 'n ouer man as die admiraal. As hy vorentoe getree en De la Fonté 'n vuishou toegedien het, sou die uitwerking waarskynlik minder opmerklik gewees het. De la Fonté spring orent. Sy lippe trek styf oor sy tande. Sy regterhand rus op die hef van sy swaard.

„Was dit nie vir jou jare nie," sê hy uiteindelik so gedemp dat sy woorde skaars hoorbaar is, „en was dit nie dat jy uit onkunde praat nie, sou jy gesterf het vir die insinuasie dat iemand soos Rynette du Bois deur 'n seerowerskurk aangetrek kan word." So venynig is De la Fonté se houding dat niemand dadelik antwoord of 'n opmerking maak nie. Uiteindelik sê die bejaarde direkteur:

„Ek erken dat ek uit onkunde gepraat het, M. De la Fonté. „Dit is ook moontlik dat jy oorhaastig gereageer het op iets waarby ek niks bedoel nie."

„Die onkunde waarna my kollega verwys," sê 'n ander direkteur in 'n poging om die spanning te verlig, „is natuurlik jou persoonlike gevoelens teenoor juffrou Rynette."

Hulle lag almal. Een van die admirale waag dit selfs om De la Fonté goedig op die skouer te klop. Hulle is Franse, met hul eie besondere opvatting van die liefde. Noodgedwonge moet De la Fonté glimlag.

„Julle sal derhalwe verstaan hoekom hierdie saak vir my so ernstig is," sê hy dan. „Daar moet dadelik opgetree word."

„Dit is die bevel van die Minister," merk 'n direkteur droog op. „Met jou kennis van die saak, De la Fonté, sal ons bly wees as jy 'n oplossing kan aanvoer."

„Ek het al aan duisende maniere gedink waarop ons te werk kan gaan," erken De la Fonté geredelik. „Deur 'n vertoning van mag of op 'n openlike wyse sal ons niks uitvoer nie. Ek wil aan die hand gee dat ons iemand in die kamp van die vyand laat. Deur hom sal ons dan Oloff se bewegings kan agterkom."

„Om hom in 'n lokval te lei?"

„Ja. Dit kan ons eerste doelwit wees. Ons moet ten minste twee handelsvaarders in drywende forte omskep, maar sonder dat hulle daarna lyk. Hulle moet die voorkoms hê van swaar belaaide vrag-skepe wat uit die Ooste na Frankryk terugkeer. Digby, maar nie in

sig nie, moet 'n vloot oorlogskepe wees. Minstens twintig."

„Dit klink heeltemal aanneemlik," gee 'n direkteur toe. „Die twee handelsvaarders kan verkry word en die vloot is tot ons beskikking—maar wat van hierdie man wat as spioen. . .?"

„Hy moet Deelenbaai toe gaan," val De la Fonté hom in die rede. „Op die oomblik is daar 'n klomp seerowers in die tronk in Zanzibar. Soos julle weet, verkeer ons op goeie voet met die Sultan. Hierdie klomp, wat deur my toedoen gevange geneem is, sou gehang gewees het, maar toe reeds het ek aan hierdie plan gedink en die Sultan versoek om hulle daar aan te hou totdat ek hom weer besoek."

„En tussen hulle is daar 'n man wat. . ."

„Tussen hulle moet so 'n man geplaas word."

„René le Dour."

„René le Dour!" Van 'n hele paar is daar geskokte uitroepe.

„Daardie aartsskurk!" werp een teë. „Hoekom hy nie lankal opgehang is of in die Bastille sit nie, weet ek nie. Die man het meer moorde op sy kerfstok. . ."

„Juis!" roep een van die admirale uit. „Dit sal moeilik gaan om 'n beter swaardvegter in Frankryk te kry."

„Hy is gewetenloos. Hy sal enigiets doen solank hy betaal word," meen 'n ander. „Daar is niks waarvoor hy sal stuit nie."

Pierre de la Fonté glimlag. Dit is vir hom taamlik duidelik dat hulle met hom saamstem dat René le Dour die geskikte man is. Hulle sal hom goed kan betaal vir sy dienste.

Twee maande later vaar 'n Franse vloot van twintig oorlogskepe en twee groot handelsvaarders langs die ooskus van Afrika op. Dertig myl van Zanzibar verlaat een van die oorlogskepe die ander en vaar die hawe binne. 'n Skeepsboot word neergelaat en nadat die roeiers plaasgeneem het, gooi 'n paar soldate 'n man daarin wat hande en voete vasgebind is. Dan staan hulle op aandag, onderwyl Pierre de la Fonté met die houtleer af klim, en in die agterstewe gaan sit.

Die strand wemel van 'n menigte wat deur die aankoms van die skip nader gelok is. Hulle kan die admiraal in sy swierige uniform duidelik sien, en hulle wonder wie die armsalige gevangene is.

Onderwyl die skuit deur dié water gly, buk De la Fonté totdat sy

gesig naby dié van die vasgebinde man is. Hy praat gedemp sodat die ander aan boord hom nie hoor nie.

„Dit is die laaste geleentheid wat ek sal hê om met jou te praat, René. Ken jy jou rol nou volledig?"

„Ja," antwoord René le Dour. „As jy my in die middel van die nag wakker maak, sal ek onthou dat ek René Carno is, 'n seeman wat glad nie te onbekend is in die Karibiese See nie."

„Gaaf. Jy sal 'n boodskap ontvang om jou te sê wanneer die wagte wat ons omkoop, diens doen. Ook sal die boodskapper jou meedeel watter skip julle kan neem. Ek sal reëlings tref met die Sultan en hom vir alle verliese vergoed." De la Fonté aarsel. „En jy verstaan ook goed, René," vervolg hy dan, „dat my reputasie van die sukses van hierdie onderneming afhang—maar dit is die minste. Jy weet watter beloning daar vir jou wag, nie alleen materieël nie, maar ook in status en eer."

Admiraal Pierre de la Fonté sit regop. Hy kyk nie weer een keer na die man wat aan sy voete lê nie. Op die kaai baan die soldate vir hulle 'n weg deur die skare, en daarna verlaat De la Fonté die groep in 'n draagstoel op pad na die Sultan se paleis.

Die soldate huur 'n rytuig en gooi René daarin. Hulle bereik die kolossale gebou waarin onder andere byna tweehonderd seerowers al 'n paar maande lank teen hul sin gehuisves word. Die soldate gesels 'n rukkie met die hoofbewaarder, en dan word René langs die koue kliptrap na die kelders afgesleep. In 'n groot, onwelriekende kelder waarvan die dak skaars ses voet bokant die klipvloer is, lê die seerowers op hope strooi. Hul baarde is lank en vuil en hul klere hang aan flardes. 'n Muwwe sweetreuk slaan in René se gevoelige neus op. Ondanks sy reputasie het hy nog altyd 'n gemakstugtige lewe gevoer. Wanneer die ysterhek agter hom toeknal, wonder hy of daardie reuse-bedrag wat ná die voltoering van sy ooreenkoms aan hom uitbetaal sal word, 'n uur in hierdie vuil nes regverdig.

Sy arms en bene is losgeknoop. Doelbewus spring hy om en gryp die ystertralie van die deur. Hy ruk en pluk daaraan en skel op die bewaarder, wat in die gang afstap sonder om een keer na hom om te kyk. Toe hy weer omdraai, is daar verskeie van die gevangenes wat hom so onderdeur aanloer, asof hulle wonder wat hom nou

eintlik besiel het om so 'n lawaai op te skop.

„Ga!” brul René onder hulle in. „Julle sit daar asof julle almal betaal word om dood te gaan. Die ellendige honde,” vervolg hy hard. „Hulle sal my nie lank hier hou nie.”

Sonder om verder te praat, soek hy vir hom 'n kolletjie strooi uit. Hy gaan sit met sy rug teen die muur en laat sy kop op sy bors sak asof hy diep ingedagte is.

„Ná ses maande sal jy ook dalk gewillig wees om maar net hier te lê en vir die dood te wag,” sê 'n maer, bejaarde man langs hom. „Hul kos is darem nie te sleg nie. Dit kon erger gewees het.”

René kyk vererg op. Hy staar die man aan asof hy hom 'n persoonlike belediging toegedien het.

„Hier lê en verrot!” roep hy uit. „Ons sal sien, vriend. Dit is nie die eerste keer dat hulle my met klipmure en ystertralis probeer keer nie.”

„O, so?” sê die ou man bedaard. Maar René het agtergekom dat 'n paar van die ander hom met meer belangstelling aanskou.

„En was jy al dikwels in soortgelyke omstandighede?”

„'n Hele paar keer,” verseker René hom. „In my soort bestaan is dit maar iets wat jy moet verwag.”

„Wat is jou roeping dan?” verneem die kêrel koelweg.

„My roeping?” René kyk om hom heen. „Is daar dalk enigeen van julle wat vir my sal sê wat julle roeping is?”

„Natuurlik,” antwoord die ou man. „Wat maak dit tog saak? Ons is seelui van Deelenbaai.”

„Wat!” René staar hulle aan asof hy dit nie kan glo nie. Dan gooi hy skielik sy kop agteroor en bars uit van die lag. Hulle aanskou hom verstom.

„Ek weet van baie mense wat anders sal optree by die aanhoor van daardie naam,” meen die bejaarde seeman droog.

„Maar nie René Carno nie,” bulder René uit. „Is julle almal van dieselfde herkoms?” verneem hy skielik.

Die ou man knik.

„Dan het ek rede gehad om te lag,” hervat René. „Ek is René Carno van die Karibiese See.”

Toe hulle hierdie uitlating 'n oomblik lank oorweeg het, bars 'n paar van die ander ook uit van de lag. Daarna volg kennismaking en

'n stroom vrae. René verneem hoe dit gebeur het dat hulle daar gekom het en op hulle beurt wil hulle weet waarom hy so ver van sy jagvelde sy rieme styf geloop het.

Intussen het van die ander seerowers ook nadergestaan en 'n groot groep rondom René gevorm. Die belangloosheid verdwyn uit hul oë toe hy begin verneem hoe die tronkstelsel werk—alles in verband met die bewaarders en of enige vryhede aan die gevangenes toegelaat word.

„Ons sal hier uitkom,” sluit hy af. „Op die een of die ander manier sal ons hier uitkom. Hoeveel van julle is daar?”

„Amper tweehonderd.”

„Gaaf!” roep René. „Genoeg om 'n skip te beman!”

Die dag gaan stadig verby. Toe bakke pap en hompe brood vir die middagmaal ingedra word, hou René die bewaarders fyn dop. Gou kom hy agter dat nie een van hulle enige besondere aandag aan hom gee nie. Hy skud die gevoel van ongeduld af. Hy kan nie verwag dat Pierre so gou reeds reëlins moes getref het nie. Maar hy weet dat as hy baie lank in hierdie onderaardse graf moet bly, hy nie met sy luidrugtige rol van optimis sal kan volhou nie.

Nie een keer word hulle uitgelaat om hul litte te rek nie. Vir baie van die langer gevangenes is dit onmoontlik om heeltemal regop te stap wanneer hulle in die sel rondbeweeg. Doelbewus sorg René dat hy vir hom 'n plekkie digby die ysterhek kry, en die vorige eenaar is heeltemal gewillig om dit toe te laat. Met tevredenheid het René agtergekom dat hulle hom in enige voorstel tot 'n ontsnappingspoging sal ondersteun. Hy kry ook die indruk dat hulle hom as hul leier sal aanvaar, en dit is beter as wat hy verwag het. Hy verduidelik verder aan die man wie se plek hy afgeneem het dat hy digby die deur wil wees om hul kans te bestudeer.

Soos daardie middag, staan twee bewaarders by die deur onderwyl ander die pap en brood indra. Hulle het pistole in hul lyfbande en hou breë, krom sabels in hul hande gereed. 'n Trilling van opgewondenheid gaan deur René toe een van hulle sy blik op hom vestig. Doodluiters staan hy op en leun teen die muur vlak by die man.

„Jou naam is Carno?” sê die kêrel sag, en eers nadat hy sy gesig van René af weg gekeer het. Net sy lippe beweeg.